

Μαρκ Χατζηπατέρας

Μαρκ Χατζηπατέρας

25 Αυγούστου – 23 Σεπτεμβρίου, 2007

Πόρος

Οι φωτογραφίες του Μαρκ Χατζηπατέρα διαλέγονται με τους πίνακες, τα γλυπτά και τις εγκαταστάσεις του. Το έργο του κινείται ελεύθερα ανάμεσα σε διαφορετικά υλικά και τεχνικές. Ο παραδοσιακός καμβάς αντικαθίσταται από μια φωτογραφική βάση, ένα «υπόστρωμα». Κεντρική θέση στα έργα κατέχει η διερεύνηση των μορφών και των αρχέγονων στοιχείων τους, επιλογή που τοποθετεί την καλλιτεχνική δημιουργία μέσα στη σύγχρονη πολυπολιτισμική και παγκοσμιοποιημένη πραγματικότητα. Η διάθεση για παιχνίδι, το χιούμορ και οι συμπτώσεις, ως οπτικές στρατηγικές του καλλιτέχνη, καταργούν την αυστηρή διάκριση ανάμεσα στην υψηλή τέχνη και τις άλλες της εκφάνσεις (high and low art).

Η έκθεση στον Πόρο παρουσιάζει παλαιότερες ασπρόμαυρες, αλλά και πρόσφατες ψηφιακές έγχρωμες φωτογραφίες. Και στις δύο εκφράσεις, ο καλλιτέχνης αποσπά τα αντικείμενα από το πλαίσιο αναφοράς τους, τα ιδιοποιείται, τα αλλάζει, τα σκηνοθετεί και κατόπιν τα φωτογραφίζει. Αντικείμενα από τη φύση εμφανίζονται αυτόνομα ή σε συνθέσεις μαζί με γλυπτά του καλλιτέχνη στη σειρά φωτογραφιών *CF series* (1993). Τα αντικείμενα παρουσιάζονται σε δραματικά κοντινά πλάνα, μπροστά από ένα απλό άσπρο φόντο. Η έλλειψη πλαισίου αναφοράς και κλίμακας εντείνει τη φορμαλιστική αντίληψη και δίνει έμφαση στην τυπολογία. Τα αντικείμενα γίνονται μνήμη, αποκτούν μία σχεδόν ηρωική ποιότητα, εξελίσσονται σε εικονικά. Τα μεμονωμένα φυσικά αντικείμενα, όπως το λευκό κοράλι στην *CF series Nat #5* (1993), εξυμνούν τη φύση, προβάλλοντας μορφές και υφές σε μία κλίμακα που συνήθως περνάει απαρατήρητη.

CITRONNE

Η σειρά αυτή παραπέμπει κατ' αρχήν σε φωτογραφίες επιστημονικών ευρημάτων. Όμως, ο κυρίαρχος μινιμαλισμός, η εικονική διάσταση και μια α-χρονική ποιότητα τοποθετούν το συγκεκριμένο έργο σε ένα καθαρά αισθητικό πλαίσιο. Ο Χατζηπατέρας χρησιμοποιεί εδώ διφορούμενες έννοιες, σε διάφορα επίπεδα. Στην *CF series Nat #1* (1993) ένα κομμάτι από ένα καμπύλο, λευκό κοχύλι αντιπαραβάλλεται με ένα κάθετο, μαύρο γλυπτό με λείες επιφάνειες και γωνίες. Αυτός ο αναπάντεχος συνδυασμός, η σχεδόν σουρεαλιστική σύνθεση εκπλήσσει το θεατή και παράλληλα τον ωθεί να αναζητήσει τα αφηρημένα στοιχεία της ομορφιάς μέσα στην πραγματικότητα, όπου και όπως και αν εμφανίζονται. Πρόκειται για μία επιστροφή στα αρχέγονα σχήματα και τις σχέσεις ανάμεσα στις μορφές - όπως συχνά βλέπουμε σε έργα τέχνης, όπως τα Κυκλαδίτικα Ειδώλια ή τα γλυπτά του Henry Moore. Η αρχέγονη διάσταση αυτών των εικονικών φωτογραφιών εντείνεται με την επιλογή της σέπια τονικότητας, που προσδίδει α-χρονική διάσταση στο έργο. Ο πουρισμός (purism) και ο φορμαλισμός στις ασπρόμαυρες φωτογραφίες του Χατζηπατέρα σχετίζεται και επανερμηνεύει τις μοντερνιστικές ιδέες στο έργο του Γερμανού φωτογράφου Karl Blossfeldt (1920).

Ο Μοντερνισμός και οι αναφορές στις αρχιτεκτονικές μορφές και τη γεωμετρία του μοντέρνου κινήματος κυριαρχούν στη σειρά φωτογραφιών με τίτλο *Sections* (1995). Όπως και στη σειρά *CF series*, οι φωτογραφίες αυτές έχουν μία α-χρονική ποιότητα, χωρίς αναφορά σε κλίμακα ή προσδιορισμό των φωτογραφημένων αντικειμένων. Ο Χατζηπατέρας κατατάσσει τις Τομές σε «φωτο-γλυπτά».

Ο καλλιτέχνης αρχικά κατασκευάζει γλυπτά ή εγκαταστάσεις και στη συνέχεια τα φωτογραφίζει. Η αξία των αντικειμένων απαλείφεται τη στιγμή που φωτογραφίζονται. Οι φωτογραφίες αυτές γίνονται τα αντικείμενα τέχνης, όπως συμβαίνει στην κατασκευασμένη, σκηνοθετημένη, μετα-μοντέρνα φωτογραφία. Οι κατασκευές είναι συνθέσεις από λευκές τρισδιάστατες μορφές μπροστά από ένα λευκό φόντο. Η αρχιτεκτονική διάσταση του έργου υπογραμμίζεται από τους τίτλους των φωτογραφιών, όπως τα *Portal* και *Athena*. Στο *Portal* βλέπουμε μία καθαρή, ιεραρχικά οργανωμένη σύνθεση με κυκλικές τομές. Αντιθέτως, στο *Athena* απεικονίζεται μία σχεδόν αναρχική σύνθεση η οποία παραπέμπει σε μία παιδική “αρχιτεκτονική” με ξύλινα τουβλάκια. Ο καλλιτέχνης διασπά και αποδομεί τη μοντερνιστική τάξη και καθαρότητα, δίνοντας έμφαση

στο μη προβλέψιμο και το ελεγχόμενο χαοτικό. Οι φωτογραφίες του συνάδουν με τον αυτοματισμό, τη διαίσθηση, το τυχαίο της σύνθεσης, που συναντούμε τόσο στο πρώιμο έργο του Hans Arp με έμπνευση από το Dada (*Collage with Squares Arranged According to the Laws of Chance*, 1917) όσο και στη σύγχρονη scatter art.

Κατά τη δεκαετία του '90 ο Χατζηπατέρας αρχίζει να οικειοποιείται αντικείμενα της καθημερινότητας για την κατασκευή των γλυπτών του (*Excess Luggage*, 1990, *Electra*, 1990). Οι φωτογραφίες *CF series* (1993) αντανakλά ταυτόσημο ενδιαφέρον για την έννοια του 'objet trouvé', δηλαδή για καθημερινά χρηστικά αντικείμενα που ανάγονται σε έργα τέχνης. Σημείο εκκίνησης για το έργο αυτό ήταν η «συνάντηση» του καλλιτέχνη με αντικείμενα της καθημερινότητας στα καταστήματα ειδών πρώτης ανάγκης, στην Οδό Κανάλ της Νέας Υόρκης. Έκπληκτος από τη φορμαλιστική τους συγγένεια με τις οργανικές μορφές των έργων του (*Blue Quartet*, 1989) ο καλλιτέχνης αγόρασε, έβαψε λευκά, οργάνωσε και φωτογράφησε τα αντικείμενα αυτά, σε μια σύνθεση που παραπέμπει σε τοτέμ και σε μνημειακή ή α-χρονική αρχιτεκτονική. Το 2006 ο καλλιτέχνης αντιπαρέβαλε υψηλή και άλλου είδους τέχνη, παρουσιάζοντας με μία χιουμοριστική διάθεση αντικείμενα μαζικής χρήσης ως αισθητική ενός υψηλού μοντερνισμού. Η φωτογραφική σειρά *Προσιτές λύσεις*; Για μία καλύτερη ζωή; σχετίζεται με την προηγούμενη σειρά φωτογραφιών (1993). Ο καλλιτέχνης προσέθεσε, με μία δόση ειρωνίας, δύο ερωτηματικά στο αρχικό διαφημιστικό σλόγκαν.

Ο Χατζηπατέρας εξετάζει το πώς διαμορφώνονται διεθνώς τα κριτήρια για το “καλόγουστο” από τους εμπόρους οι οποίοι διακινούν παγκοσμίως πανομοιότυπα μαζικά προϊόντα καθημερινής χρήσης. Χρησιμοποιεί αποκλειστικά αυτά τα εμπορικά προϊόντα για να δομήσει τις εικόνες του, χωρίς αναφορές πλέον στις αισθητικές ουτοπίες του Μοντερνισμού ούτε στο Bauhaus και το ρωσικό Κονστρουκτουβισμό. Σε αυτή τη σειρά ο καλλιτέχνης αλλάζει πορεία και χρησιμοποιεί χρώμα, το οποίο, ως πρόσφατα, ο Μοντερνισμός θεωρούσε κατάλληλο μόνο για τις εμπορικές και διαφημιστικές φωτογραφίες και όχι για τη σοβαρή καλλιτεχνική έκφραση.

Ο Χατζηπατέρας ουδετεροποιεί τελείως τη χρηστική ταυτότητα των αντικειμένων στις συνθέσεις του. Επιλέγει και συνθέτει τα αντικείμενα και τα φωτογραφίζει από αναπάντεχες σκοπιές. Στις τελικές του εκτυπώσεις τα μεταμορφώνει σε αφηρημένες συνθέσεις, με συχνές αναφορές σε οπτικές εικονογραφήσεις της τέχνης του παρελθόντος, όπως στην περίπτωση του Κονστρουκτουβισμού ή

της ποπ αρτ Προσιτές λύσεις; Για μία καλύτερη ζωή;. Επιπροσθέτως, όπως και στις προηγούμενες φωτογραφίες της σειράς *Sections*, οι σχολαστικά ορχηστρωμένες εικόνες του ακυρώνονται με έναν τρόπο χαοτικό.

Οι φωτογραφίες εγκαινίασαν και έγιναν αντικείμενο μίας μεταγενέστερης ενότητας της σειράς Προσιτές λύσεις; Για μία καλύτερη ζωή;. Ο φωτογράφος κόβει τις φωτογραφίες σε ανόμοια τμήματα, τις επανασυνθέτει, τις επαναδομεί με έναν τρόπο που μοιάζει τυχαίος, και στη συνέχεια τις φωτογραφίζει. Η τελική εκτύπωση επισημαίνει την αρχική φωτογραφία, αλλά ταυτόχρονα την εξαλείφει. Το έργο αυτό παραπέμπει στην ενστικτώδη, σχεδόν αυτόματη δημιουργία τέχνης. Στις φωτογραφίες του Μαρκ Χατζηπατέρα η σχέση μεταξύ ορατού και σημείου εκκίνησης δεν είναι ξεκάθαρη. Τα παραδοσιακά όρια είναι θολά.

Ο καλλιτέχνης διεκδικεί, χρησιμοποιεί και εκθέτει την ελευθερία του.